

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

МАНАСТИРЪТЪ „СВ. ПРЕЧИСТА“ — КИЧЕВСКО

БИБЛИОТЕКА НА

Съдържание:

1. Нъои — Л. Томовъ
2. Победното шедствие на правдата — К. Хр.
3. Позивъ — Ржков. тѣло на Илинд. организ.
4. Две славни дати — П. Н. Кротковъ
5. Народн. обликъ въ Македония — К. Хр.
6. Янко Димитровъ Добриновъ — Т. Арсовъ
7. Едно писмо — Д-ръ Ан. Цвѣтковъ
8. Братя — Кр. Илиевъ
9. Аристидъ Дамяновъ — К. Хр.
10. Христосъ Възкресе — А. Палчевъ
11. Теохаръ Поповъ и Трайко Т. Поповъ
12. Македония е свободна — П. Р. Шингарова
13. Протоиерей Анани п. Анастасовъ
14. Поменъ за трима бъл. мжченци въ Битоля
15. На Македония — Цв. Чачановски
16. Илиндень въ Радовишъ—И. Христофоровъ
17. Прослава — Кр. Илиевъ
18. Ламбо Василевъ — М. Ламбовъ
19. Съобщения
20. Починали другари
21. 1903 — Илиндень — Кр. Илиевъ
22. Дарители
23. Положението

Inhaltsangabe:

1. Ein Friedensvertrag — Tat der Rache
2. Der Siegeszug der Gerechtigkeit — K. Chr.
3. Aufruf an Ilindener
4. Zwei herrliche Daten
5. Volktumsgestalt Macedoniens
6. Janko Dimitrow Dobrinow
7. Einen Brief
8. Brüder — Gedicht
9. Aristid Damjanow — Lebensbeschreibung
10. Christus ist erstanden!
11. Theochar Popow und Trayko T. Popow
12. Macedonien ist frei!
13. Der Geistliche Anani Anastassow
14. Andenken an fünf bulgarische Märtyrer
15. An Macedonien — Gedicht
16. Ilindenfeier im Radowisch
17. Lob — Gedicht
18. Lambo Wassilew — Lebensbeschreibung
19. Nachrichten
20. Gestorbene Kamaraden
21. Ilinden 1903 — Gedicht
22. Spender
23. Übersicht der politischen Lage

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ — СОВИЧАНОВЪ

Редакция и администрация: ул. „Пиротъ“ № 5, телеф. 2-19-32

Годишен абонаментъ за Царството—120 лв., за Европа—200 лв., за Америка—2 долара. Отдѣленъ брой 12 лв.

Списание е одобрено отъ Министерството на Народ. Просвѣщение съ окръжно № 40.350 отъ 28. XI. 1923 г

„ILINDEN“ — Illustrierte Zeitschrift — Pirotstrasse № 5 — Sofia, Bulgarien

ОТНОСИТЕЛНА БИБЛИОТЕКА
„СВ. СЛАВЯНСКИ ИЛИНДЕНЪ“

НЪОИ

На 27 ноемврий т. г. е годишнината на Ньойския договоръ. Ньои е черно петно за Парижъ и за създателитъ му. зловеща ржка, страшилище за българския народъ, дѣло на озлобени политикани.

Българската делегация бѣ заставена да подпише позорния Ньойски договоръ. Тежки изпитания е преживѣлъ народътъ ни въ своя исторически пътъ за освобождение и обединение, но Ньойскиятъ договоръ бѣ най-жестокия, най-безмилостния и страшния въ новата ни история. Българскиятъ народъ следъ дълги и епични борби, въ които паднаха хиляди знайни и незнайни борци за свобода и обединение, следъ като води четири войни и даде хиляди свидни, храбри синове се видѣ наново разпокъсанъ Букурещкиятъ договоръ, дѣло на завистливи и озлобени балкански дипломати, заграби Добруджа и разпокъса Македония между сърби и гърци. Малко по-късно Ньойскиятъ договоръ довърши това пѣклено дѣло, като даде Западна Тракия на Гърция, Западнитъ покрайнини на Сърбия.

На това отгоре България бѣ отрупана съ репарации, съ непосилни задължения и незидени и нечути унижения на националната ѝ гордостъ.

Цели 22 години народътъ ни пѣшкаше подъ тежкитъ удари на Ньойския договоръ, но никога, както въ миналото, не изгуби вѣра въ тържеството на правдата, не престана да се интересува за своитъ поробени братя и да иска ревизия на Па-

рижкитъ договори заедно съ Германия, Италия и Унгария. Съ велико търпение и съ вѣра за посвѣтли бжднини българскиятъ народъ дочака освобождението на своитъ братя. Богъ внуши на великия водачъ Адолфъ Хитлеръ мисълта да разкъса веригитъ, въ които бѣ окованъ българинътъ.

Чудото стана. Ньойскиятъ договоръ и Балканскиятъ съюзъ паднаха, — нищо не остана съ тѣхъ.

Храбритъ германски войски нахлуха, разбиха противникитъ ни и нашитъ братя въ Западна Тракия, Македония и Моравско сж вече свободни. Радвагъ се всички. че игото падна и правдата възтържествува.

Нека въ този день — 27 ноемврий — възвеличимъ Божията промисль. Нека вѣрваме въ победата на съюзникитъ ни къмъ които се присъединихме, и да се надѣваме за по-добри дни, когато и останалата частъ на югъ и западъ, ще бждатъ свободни и обединени къмъ майката родина — България. Нека въ този день, който въ продължение на 22 години изживѣхме въ тежки изпитания и сълзи, сега вече произпълнени съ радостъ, съ горди глави да извикаме: „Да живѣе Цѣлукупна България, да живѣе Нова Европа.“

Всички единни и сплотени около нашия мждъръ Царъ Борисъ III да вѣрваме, че обединена и цѣлукупна България ще пребже въ вѣковетъ.

Л. Томовъ

Председ. на Илинд. Организация

ПОБЕДНОТО ШЕДСТВОЕ НА ПРАВДАТА

„Мирниятъ договоръ“ въ Ньои, гробницата въ която трѣбваше да се сложатъ идеалитъ на българския народъ, бѣше готовъ още презъ лѣтото на 1919 г., но подписването му се отлагаше по непонятни за другитъ причини. Подписа се на 14—27 ноемврий, день отреденъ за отпразднуване победата ни върху вѣроломството проявено отъ кралъ Миланъ Обреновичъ презъ 1885 г., вѣроломство повторено отъ сърбитъ почти презъ всичкото време на съществуването ни и тоя день, отъ день на българска военна слава стана на день на народенъ трауръ.

Изразявайки на тоя день всичкото ни възмущение противъ така жестоко проявената мѣсть на

сърбитъ, последнитъ потриваха ржие и се канѣха да затриятъ и останалата частъ отъ българската държава отъ картата на свѣта, но...

Безъ жлъчь и злорадство, давайки само просторъ на величайшата своя радостъ, българскиятъ народъ отъ всички краища на свѣта отпразднува деня 27 XI 1941 г. като день, въ който възсия правдата, день въ който Българскиятъ Богъ възтържествува и срази демоничнитъ сили стремящи се да сломятъ величието на народността ни духъ.

По тоя случай Ржков. тѣло на Илинд организация се обърна съ следния позивъ къмъ илинденци, който бѣ прѣснатъ изъ всички градове на България:

К. Хр

Братя Илинденци,

Въ Ньой се подготви унищожението на българския народ, но истината възсия и днесъ ние можемъ да възкликнемъ:

Ньой — име черио, дата грозна!

Ньой — жлъчна мъсть на озлобени държавни мъже!

Ньой — позоръ на творцитѣ ти, срамъ за човѣчеството!

Ньой — черна прокоба, зла орисъ!

Ньой — изчадие бѣсовско, творение на Херострата!

Ньой — ти изчезна отъ всебългарската ширъ и се зари въ дълбинитѣ на историята, която ти е приготвила вече присъда съ всичкото омерзвление на възмутената свѣтвна съвѣсть.

Ще дойде день, Ньой, когато обществата ще се отвращаватъ отъ жестокосърдечieto на създаателитѣ ти и ще служишъ за примѣръ и поука на заслѣпени държавни мъже да потрепва дѣсницата имъ, когато посѣга върху правдата и истината, която е вѣчна, безсмъртна, за да не привлѣкатъ проклятието, което рано или късно, но неминуемо, ще се изсипе върху собственитѣ тѣхни глави, върху главитѣ на тѣхнитѣ произходящи: Богъ бди, Богъ страда заедно съ онеправданитѣ, и — забавя но не забравя — изпраща свой синъ Божий, Който провежда Неговитѣ наказателни санкции.

Такъвъ пратеникъ Божий днесъ се явява въ лицето на Адолфъ Хитлеръ. Силата, която Той проявява, е Божия сила, наказанието, което Той налага, е Божие наказание. Преди Него на европейския небосклонъ бѣ се появила друга една сила, която, спасявайки страната ни отъ погрома,

който я очакваше, първа вдигна гласъ на протестъ противъ скроенитѣ около Парижъ неправди.

Това бѣ Бенито Мусолини, вѣрниятъ другаръ на Адолфъ Хитлеръ, съ който създадоха знаменитата ось, която днесъ провежда чудесата на свѣта.

Внушителитѣ ти, Ньой, на западъ и на югъ отъ насъ вече не съществуватъ. Страната, въ която ти бѣ създаденъ, е срината наравно съ земята, а Главната ти крепителка днесъ трепери отъ предсмъртенъ ужасъ!

Всичко е наредилъ Всемиловичиятъ Богъ, за да се възрадва душата на българина — чиста, света, непорочна — българинътъ не посегна върху чуждото; той не извърши кощунство ни свѣтатство съ идеалитѣ на чужди поселения; той се жертвува, за да избави отъ грозно поругание и гнетъ своя едноутробенъ братъ, страдащъ и борилъ се десетки години за своята свобода, та създаде величавата илинденска епопея, неповторима по своя ентузиазъмъ, мощъ и постижение въ никое друго освободително движение.

Ньой, ти изчезна, за да се възвеличи българскиятъ духъ, за да може всебългарската майка да прегърне своитѣ дъщери — Добруджа, Македония, Тракия и Поморавия — и отъ едно гърло съ петъ гласа да възнесе слава на Бога, Който изпрати Своитѣ посланици да се борятъ за възраждането на човѣчеството.

Да бжде вѣчна и непобедима истината!

Да пребже въ вѣковетѣ велика, мощна и обединена България!

София, 27. XI. 1941 г.

Отъ Ржков. тѣло на Илинд. орган.

Две славни дати на геройски народностни идеи

Това сж Илинденското и Преображенското възстание презъ 1903 год. едни отъ най-великитѣ и славни епопеи на българското племе, врѣзани въ

Царево село — на площада предъ читалището Юрд. Трифоновъ говори за илинденското тържество

скрижалитѣ на историята ни. На тия дати цѣлиятъ поробенъ български народъ отъ Македония и Одринско се дигна като единъ на общо възстание съ вѣковния си и хилядократно по силенъ по-

робителъ за извоюване на политическата си свобода, като въ тия си борби показва безпримѣренъ самоотверженъ героизъмъ и самопожертвуване, които очудиха цѣлия свѣтъ, виждайки какъ единъ народъ доброволно се обрича на саможертва, безъ никой да го е заставилъ задължително или насилствено, за идеалитѣ на племето си, умирайки съ усмивка на уста, безъ да е чакалъ каквото и да е материално или морално възмездие. Въ тия епически борби едни сложиха своитѣ кости, други останаха инвалиди, трети покриха тѣлата си съ много рани, четвърти изгубиха материалното си благосъстояние, което имъ осигуряваше сносенъ и спокоенъ животъ. Но всичко това тѣ бѣха го сложили като жертва за политическата си свобода, ржководими отъ чистъ безвъзмезденъ народостенъ патриотизъмъ за народно благо и добруване. И днесъ мнозина отъ живитѣ ги виждаме вече грохнали старци, нѣкои изпаднали въ нишета и мизерия, скитащи се немили недраги, не признати бившитѣ имъ патриотически дѣла и незначитани отъ общество и държава.

Къмъ тѣхъ никой не е проявилъ и най малко внимание, за да имъ се даде нѣкаква морална и материална награда, която да имъ служи като

утѣха на старинитѣ имѣ и за примѣръ на признателностъ за подрастващото поколѣние. Защото, ако тѣ бѣха недоброволци въ тия епопеи, а бѣха съ законъ задължително или насилствено мобилизирани, на убититѣ въ време на война семействата имѣ биха получили държавна пенсия, инвалидитѣ сѣщо, а и гърдитѣ имѣ биха били окичени съ кръстове за храбростъ.

Нека се знае — има три вида патриотизъмъ: 1) карьеристичния, 2) задължителния или насилствения и 3) истинския — доброволно проявения.

Въ първия се числятъ всички ония служители, гредящи житейския си поминѣкъ чрезъ добре платената кариера и като така тѣ по дългъ сѣ задължени да го насаждатъ и проявяватъ.

Втория видъ патриотизъмъ вършатъ ония, които закнѣтъ задължава въ време на мобилизация и война щатъ не щатъ да го проявяватъ, когато третия, безъ никой никого да задължава, самъ доброволно напуска служба, висока обществена кариера, лични подсигурени материални срѣдства осигурявайки имѣ спокоенъ животъ — и всичко това слагатъ предъ отечествения олтаръ като жертва турятъ си главата въ торбата — както се казва — грабватъ оржието и се жертвуватъ за народнитѣ идеали.

Такива сѣ б ли първитѣ ратници за нашата свобода, такива сѣ били илинденци, дали най скъпото за родината си

Виждаме обаче — какъ щедро се облагодетелствуватъ хората отъ първия видъ патриотизъмъ — сѣ заплати отдѣлни възнаграждения, декорации; вторитѣ — сѣщо съ декорации и редъ привилегии — пенсии за се-

мействата на убититѣ и инвалидитѣ — а за последната, за истинската категория патриоти — никакво внимание и до днесъ не имѣ е указано и не е помислено да се направи нѣщо и за тѣхъ, а това наскърбява патриотическитѣ имѣ души и слу-

Живитѣ илинденци взели живо участие на Крушовското въстание презъ 1903 г.

жи за нагледна невъзпитателна мѣрка на младото поколѣние. Затова, време е да се направи нѣщо и за дейцитѣ на горнитѣ епопеи и имѣ се отпусне пожизнена пенсия, съ което ще имѣ се даде едно що годе морално удовлетворение на старини — актъ на признателностъ къмъ тѣхъ, служащъ и като възпитателенъ примѣръ за младото поколѣние.

с. Царево

Пенчо Н. Кротковъ

Народностниятъ облинъ въ Македония

Всѣки знае, че Македония се населява отъ българи, — преди всичко отъ българи, въ грамадната частъ на населението си, — отъ малко гърци изъ южнитѣ ѝ предѣли, отъ свършено малко цинцари, — нѣколко села прѣснати всрѣдъ безбройнитѣ български, поселения и отъ неизселилитѣ се още турци, евреи и цигани. Но въ Македония не живѣятъ македонци — македонцитѣ изчезнаха скоро следъ Александра Македонски и остатѣцитѣ имѣ се погълнаха отъ съседнитѣ племена, а въ послѣствие едниитѣ и другитѣ отъ надошлиитѣ отъ северъ славяно българи. И днесъ, както отъ 15 вѣка насамъ, Македония е чисто българска страна. Да се знае това добре. Въ Македония не е имало, нѣма и нѣма да има македонци.

Архимандритъ Евлогий Светиевъ отъ Битоля, председателъ на българската църковно училищна община въ Солунъ, като македонецъ ли бѣ хвърленъ въ Солунския заливъ презъ 1913 год.? Учителъ въ Битолската гимназия Хр. Вълкановъ като македонецъ ли бѣ убитъ отъ грѣцката пропаганда? А войводитѣ Георги Сугаревъ, Хр. Узуновъ, Патчевъ, Пиперката, Гоце и Даме, Пере Тошевъ и Хр. Матовъ и кои ли не още паднали въ борбата, като Македонци ли умрѣха? Бр. Миладинови, Григоръ Пърличевъ, Жинзифовъ, Джинотъ, Паисий, Неофитъ Рилски, — та могаъ ли да се изброятъ всички! — като македонци ли живѣха и като македонци ли бѣха гонени, преслед-

вани? Едно време викаха ни — бугари — будали вургари кондрокфеали — и сме се били — отъ една а страна българчета отъ другата влашета, които тогава се считаха гърчета, а днесъ кой знае какви.

Падналитѣ 130 души цапарци, 167-тѣ души убити въ Арменоро, изкланитѣ отъ андарты 73 души въ Загоричене, 67 въ Зелениче, 28 на сватбата въ с. Неволяни, Леринско и хилядитѣ още други не като българи ли загинаха, не за българското име, не за българската честъ ли пролѣха кръвта си?

Дорде бѣхме въ Македония ние не знаехме, че сме македонци. Това нѣщо разбрахме следъ като напуснахме родната ни страна. За разлика отъ Добруджанци, Бетарабци, Тракийци, насъ ни наричаха Македонци, но никой не ни считаше, че сме произходящи на македонцитѣ на Александра Великий, а ни считаха за най чисти българи, дали на българсия родъ науката и просвѣтата му.

Сърбитѣ не можаха да посърбятъ макед. българи въпрѣки всичкитѣ жестокости, до които прибѣгнаха. Тѣ промѣниха името на държавата си, нарекоха я Югославия — като по приемливо, по-кратко. Макед. българинъ не се поддаде и на тази примамка — той не стана югославянинъ. Прилепиха му тогава най-подходното прозвище — македонецъ — ти не си сърбинъ, но не си и бугаринъ — македонецъ си — синъ на Великия Алекс. Македонски, безъ обаче да допуснатъ нѣкъде името Македония да се споменава — нито въ географскитѣ

карти, нито въ официалнитѣ книжа. Какъ бѣ възможно това — Македония не съществуваше, македонци се създадоха! Кжде се раждаха, кжде жи вѣха и умираха тѣ? Въ тѣхнитѣ статистики, въ тѣхнитѣ постоянни твърдения по конгреси, въ обществото на народитѣ, въ публични събрания тѣ титулуваха Македония като южна Сърбия, а македонцитѣ като най-прави, най-здрави сърби и, които не се поддаваха на сърбиянството, бѣха гонени, преследвани, убивани, обирани, затваряни и клани съ всичкото остървенение и озлобление, което въобще сърбитѣ хранятъ къмъ всичко българско.

Гърцитѣ отъ своя страна ни наричаха славяногласни елини, а за да убедятъ свѣта въ това, сложиха въ края на българскитѣ ни имена едно „идисъ“ по примѣра на сърбитѣ, които осждаха бълг. ни, окончание „овъ“, унищожиха го и го замѣниха съ „ичъ“.

И защо се извърши това светотатство съ българското ни име и произхождение? За да излъжатъ свѣта, че въ Македония нѣма българи — отъ една страна, и отъ друга и най-главно, — за да раздѣлятъ братъ отъ брата, да скжсатъ връзкитѣ по между имъ, да ги настроятъ единъ срещу други, да ги насъскватъ и да създадатъ отъ тѣхъ кръвни врагове: единството, силата, компактността на българитѣ отъ разнитѣ краища душеше ги, морѣше ги, съ една речъ очитѣ имъ ваѣше. Дватамата наши „сюзника“ отъ Балк. война, които българинѣтѣ извади отъ тинята, и върху който по-най-безсраменъ начинъ се нахвърлиха, бѣха се сюзиили, общи мѣрки бѣха предприели да претопятъ Макед. — така имъ бѣше заповѣдано отъ Поанкаре и Бенешъ, така бѣха излъгали въ Ньой при съставянето на договора. „Въ 10 год. отъ Македония ни поменъ не ще остане“ „бѣха заявили“ знаменититѣ държавни мѣже“ Никола Пашичъ и Елефтеросъ Венизелосъ. Но имъ приседна. Защо не сж живи сега да видятъ въ какво гробище натикаха Сърбия и Гърция творцитѣ и крепителитѣ на Балканското споразумение, създадено съ една един-

ствена цель — заробването на цѣлокупния български народъ.

Безъ да се позовемъ на историята и на науката — на етнографията и етимологията — на твърденията на ученитѣ отъ цѣлия свѣтъ, били тѣ грѣцки, сръбски или турски, били тѣ руски, нѣмски, френски или италиански — свидетелства, които единодушно твърдятъ, че макед. славянинъ е българинъ, че българи населяватъ Македония, нека българчетата направятъ сравнение междѣ езика, между нравитѣ и обичаитѣ, между характера и начина на живѣне, между идеалитѣ — свои и на чуждитѣ елементи, — за да изпъкне ясно предъ тѣхъ грамаднейшата разлика между единитѣ и другитѣ и злото, което ни очаква, въ случай че се сбждне намѣрението на иновѣрнитѣ и инородни елементи.

Вѣрно е — при създаването си В. М. О. Р. О. бѣ сложила върху своето знаме автономния принципъ — Македония за Македонцитѣ — но то бѣ само единъ етапъ за освобождението на Македония — наложенъ отъ обстоятелствата, които тогава бѣха на лице. Но отъ тогава насамъ изминаха цѣли 50 години, много вода изтече и много нещастия се струпаха върху главитѣ ни отъ тѣзи за чиято свобода се бори българинѣтѣ. Сега вече направо постигнахме нашата мечта. Македония е българска, каквато отъ вѣкове е била и такава ще си остане. Българск. управление е бележито въ свѣта по своята толерантностъ къмъ чуждитѣ елементи — стига тѣ да се покажатъ добри граждани и да изпълняватъ законитѣ на страната — властта имъ гарантирана всички права и свободи — косъмъ отъ главата имъ нѣма да падне. Които, обаче, другояче мислятъ и желаятъ, които аспиратъ за нѣкакво друго, небългарско, управление въ Македония, нека освободятъ отъ присѣтствието си тази страна, нека я оставятъ да се радва на свободата, за чийто постигане сж се борили десетки поколения!

К. Хр. С.

Биогр. сведения за Янко Димитровъ Добриновъ

Янко Димитровъ Добриновъ, чукаратъ, отъ Охридъ, роденъ 1860 год. неграмотенъ. Като работникъ на организацията съ своя „чукъ“ преко

Янко Дим. Добриновъ

езерото той е билъ единъ отъ първитѣ доставчици на оржие и муниции, потребно за въоръжението на населението въ Охридъ, Охридско и др. райони. Това оржие го е набавялъ отъ арнаутитѣ въ Поградецъ. Следъ разбиването на турския аскеръ четата на попъ Христо отъ Велгоши на 13. I. 1903 г. въ с. Конско, Охридско, въ заловената архива фигурирало и името на Янко чукаратъ, та турцитѣ го подтиснали въ Охридския затворъ дето е лежалъ 3 месеци; бигъ е билъ безброй пѣти до смъртъ; той щѣлъ да бжде погубенъ въ затвора, като другитѣ 11 души селяни, но Янка го е спасилъ отъ смъртъ единъ джандармериски „чаушъ“ (старшия) на име Сали Чаушъ, арнаутинъ, родомъ отъ Корча, комуто Янко често пѣти правѣлъ ус-

луги, давалъ му пари въ заемъ и пр. Подиръ спасяването му отъ затвора той побѣгна и се причисли въ четата на Никола Митревъ Елшанецотъ, съ когото се подвизавалъ презъ цѣлото време на Илинденското възстание 1903; взелъ е участие при сраженията при „бранейната елшанска“ и на „Рашанецъ“, куратично, гдето паднали убити къмъ 35 души четници и възстаници, и безбройно мирно население, жени и деца.

Презъ балканската война 1912 год. билъ е на гурбетъ въ Америка; презъ време на свѣтовната война 1914—18 билъ е въ българската армия. Янко има жена жива, две мжжки деца на 28 и 23 год. и едно момиче на 17 год. Никакъвъ имотъ нѣма, освенъ една паянтова кжщица „на Варошъ“ въ която живѣе, Сърбитѣ сж му дали една общинска нива отъ която добива около 400 кгр. жито годишно. Янко, макаръ 81 годишенъ, принуденъ е ди отива надничаръ на работа по градинитѣ за да изкарва нѣкой левъ за себе си, защото децата му сж безъ самостоятелна работа като „калфи“ единиятъ шивашки — другиятъ общарски и съ мжка могатъ да отдѣлятъ по нѣщо отъ своитѣ дневници за издръжаване на баща и майка.

Охридъ, 23 октомврий 1941 год.

Т. Арсовъ — войвода

ЕДНО ПИСМО

Д-ръ Александър Т. Цвѣтковъ, адвокатъ въ Плѣвнѣ, братъ на Параскевъ Цвѣтковъ, родомъ отъ сѣщия градъ, гимн. учителъ въ Битоля, загиналъ на 8.21.V.903 г. заедно съ четата си въ с. Могила, до Битоля, изпраща следното писмо въ редакцията на „Илинденъ“, частъ отъ което предаваме тукъ съ удоволствие:

Ув. г-нъ Христовъ,

... Мога да ви кажа най-чистосърдечно, че съмъ изненаданъ отъ приема и гостопримството, които ми се указаха презъ време на пребиванieto ми въ Битоля. Това, разбира се, е като резултатъ на добритѣ спомени, които покойниятъ ми братъ е оставилъ между своитѣ другари, ученици и гражданството на гр. Битоля. Отъ негови другари и съидейници съмъ слушалъ прекрасни работи за неговата личностъ и за дѣлото, на което той е служилъ, но това което азъ лично почувствувахъ, чухъ, видѣхъ и преживѣхъ, надминава досегашнитѣ ми представи. Всичко това укрепва моитѣ неизмѣнни чувства къмъ тази многострадална българска земя и ме прави гордъ, че братъ ми е далъ живота си за единъ народъ, който умѣе и отъ сърдце почита паметта на своитѣ заслужили за народна кауза чедъ. Тамъ, въ Битоля и въ село Могила, въ нѣколко дневното ми престояване, азъ почувствувахъ крепкия български духъ, който е устоялъ срещу пристѣпитѣ на тежкото и непоносимо сръбско робство. Въ контактъ съ македонския българинъ, азъ се увѣрихъ за лишенъ пжтъ, че нашето ново национално възраждане ще дойде пакъ отъ югъ. Бихъ желалъ да се изпрати всѣки единъ отъ нашитѣ общественници, които бѣха се отрekli отъ българска Македония, да отидатъ и да поживѣятъ въ близостъ съ тамошнитѣ българи, за да почувствуватъ, колко несправедливи сж били тѣхнитѣ преценки за македонския българинъ и за неговото велико чувство

на привързаностъ къмъ всичко българско. Тѣхнитѣ дългогодишни страдания; твърдостъ и постоянство въ националния имъ духъ могатъ да ни служатъ като блѣстящъ примѣръ за подражание отъ всички българи — млади и стари — отъ майката отечество. Това е самата истина, която вий по-

Т. Цвѣтковъ

добре сте почувствували отъ менъ при посещението ви на Македония. Тази констатация може само да ни радва и да укрепва вѣрата въ насъ, за добри и щастливи бжднини на обединеното отечество.

Изпращамъ ви моитѣ сърдечни поздрави и почитания.

Д-ръ Ал. Цвѣтковъ

БРАТЯ

Братя ний сме — тѣй гърмѣха
По стѣгди и по мегдани,
Но тѣ праздни думи бѣха,
Цѣлъ свѣтъ знае нашѣтѣ рани.

Кой дѣлата имъ не помни
Въ близко време и преди,
Клади вдигнаха огромни
И до днесъ стоятъ следи.

Тѣй изникнаха могили
Отъ безкрѣстни гробове,
Майки клети сърдца свили
Търсятъ своитѣ синове.

Но се въ ранна утринъ сепна
Робѣтъ, отъ камбаненъ звънъ, —
Вестъ тя бѣше велелепна
И разнесе се катъ гръмъ.

За свободата ни мила
Ний тжгувахме везденъ.
Нѣма вече врагъ задъ Рила,
Ни народъ пѣкъ угнетенъ!

Кръстю Илиевъ

Аристидъ Дамяновъ

На 18 октомврий въ 4 часа следъ пладне въ санаториума на Дръ Крайселски, край София, почина въ своята 67 год. възраст Аристидъ Дамяновъ отъ с. Черешница, Костурско. Ние мислѣхме, че наскоро ще видимъ между насъ оздравѣлъ вече нашия високо уважаванъ, нашия скъпъ, безцененъ другаръ, приятелъ и съгрудникъ, и сърдцето ни се разкъса отъ скръбъ, като разбрахме за неговата кончина.

Познаваме го много отдавна. Още отъ дете — ученикъ. И какъвто бѣше въ своето детинство,

Аристидъ Дамяновъ

такъвъ го завари смъртта. Уч-ци другари, съ свойствената имъ младенческа натура, играятъ, лудуватъ, закачатъ се, скарватъ се, смѣятъ се или плачатъ — Аристидъ Дамяновъ какъ не прояви нито една детинска волностъ! Винаги смиренъ — децата го прекоросваха „калугеръ“ — той запази своята кротостъ, своитѣ нѣжни отношения, своята блага усмивка, своитѣ спокойни разсждения и презъ най-бурнитѣ събития, които се бѣха случили презъ неговия бурно иначе прекаранъ животъ — кой макед. българинъ съ своята всеотдайностъ за родъ и отечество не е прекаралъ най-рисковани за живота и най-трогателни часове — но Аристидъ, кждето и да се е намиралъ, при каквато обстановка

и да е билъ поставенъ, най-опаснитѣ мигове за неговия животъ е посрещалъ и изпращалъ съ свойствения нему стоицизмъ, съ своитѣ кротки разсждения, съ своята блага и никога неувехваща усмивка на миловидното му лице.

Завършилъ основно образование въ родното си село, IV класъ въ Битоля, пълна гимназия въ Солунъ, той бѣ повиканъ на работа при свой роднина въ Цариградъ, но дългътъ къмъ родината го извиква учителъ въ Костурско, дето той взима активно и отговорно участие въ освободителното движение. Следъ възстанието той заминава за София и се отдава на чиновничество, а следъ това на търговия, млѣкарство и печелѣше толкова, колкото да поддържа единъ твърде скромнъ животъ. Аристидъ като че ли не живѣеше съ буритѣ, съ нервитѣ, които така неистово измжчватъ обществата и които характеризиратъ нервния вѣкъ, който преживяваме: той понасяше всичко въ себе.

Блажена майката, която го бѣ родила, бла жени домашнитѣ му, които сж имали високото щастие да живѣятъ подъ топлитѣ грижи и мждритѣ съвети на своя домоначалникъ.

Скъпиятъ нашъ другаръ, Ар. Дамяновъ, напусна това общество, което неведнажъ бѣ наранявало жестоко сърдцето му, и което той винаги прощаваше, и ни остави за примѣръ своитѣ благи отношения, своя безукоризненъ животъ, своя безпримѣрно тихъ характеръ, своята мждростъ и хладенъ разсждкъ, които го издигнаха твърде високо въ очитѣ на тѣзи, които имаха щастieto да бждатъ въ допиръ съ него.

Въ неговото лице Илинденската организация губи своя най-цененъ членъ и членъ отъ контролната комисиия при ръководното тѣло на организацията; домашнитѣ му губятъ своята нѣжна опора, приятелитѣ му — най-достойния свой представителъ, а България, Македония и Костурско не ще забравятъ неговата преданостъ, неговата всеотдайна, честна и безукоризнена дейностъ и вѣрна служба на отечественитѣ идеали.

Казано е: „Нѣстъ чловѣкъ живий будеть иже не согрѣшитъ“ но познавайки го добре ние вѣрваме, че неговитѣ страдания, неговитѣ благи отношения и дѣла сж му извоювали нѣсто въ селенията на праведнитѣ, неговия животъ, неговата цѣлокупна дейностъ, неговия характеръ и нравъ — всичкитѣ му положителни качества — ще останатъ за примѣръ на неговитѣ близки и познати, които го тачеха, които го ценѣха. Богъ да прости и вѣчна да бжде паметъта на Аристидъ Дамяновъ.

К. Хр.

ХРИСТОСЪ ВОЗКРЕСЕ!

Победниятъ маршъ германски
Срази ордитѣ душмански
Въ Македоня заробена
И съ подлости присвоена.

Родна войска марширува
Днесъ де брадътъ робъ ликува,
Озаренъ отъ свободата
По Божия воля свята,

За да вземе подъ закрила!
Съ своята мощна сила,
Границитѣ ни пространни
Съкръвъ, не веднажъ очертани.

Нѣма вече зли тирани,
Да нападатъ като врани
И ограбватъ, озлобени,
Наши братя поробени.

А. Палчевъ

Биографически данни

за живота, дейността и смъртта на Теохаръ Поповъ и Трайко Теохаровъ Поповъ отъ с. Гявото, Гевгелийска околия

Кметът на с. Богданци, Гевгелийско, ни е отправилъ следното писмо, което публикуваме съ голѣма благодарностъ:

Теохаръ Поповъ отъ с. Гявото е роденъ презъ 1879 год. Синъ е на свещ. Кочо П. Димитровъ единъ отъ най-събуденитѣ екзархийски свещеници отъ тоя край. Сжщиятъ Кочо П. Димитровъ като енорийски свещеникъ на с. Гявото е билъ лишенъ чрезъ насилие отъ своя духовенъ санъ отъ неговия събратъ — богдански енорийски свещеникъ Христо Яневъ, който и понастоящемъ е свещеникъ на с. Богданци, интименъ приятелъ на представителитѣ на тираническия сръбски режимъ, като го е злепоставилъ предъ сръбскитѣ власти и го принудилъ да умре отъ гладъ и мизерия, съ единствено намѣрение да вземе енорията му. Сжщиятъ свещеникъ Кочо П. Димитровъ е баща на будния македонски деятель Михаилъ П. Кочевъ, който следъ освобождението на Македония се прибра въ родното си село Гявото.

Бащата и синътъ. Трайко Поповъ — последниятъ живѣршилъ VII кл. на Щипската Гимназия — сж били непримирими врагове на тиранията, и сж се борили чрезъ словото и пропагандата срещу всѣко насилие отъ страна на сръбския режимъ. Това обстоятелство е насочило око̀то на сръбската полиция, като сж били тѣ следени на всѣка стѣпка отъ сръбскитѣ пандури за най-дребнитѣ имъ проявления. Като поводъ за арестуването имъ въ Гевгелийския затворъ е послужилъ несполучливиятъ атентатъ въ гр. Гевгелий съ адската машина, която е избухнала преждевременно въ ржцетѣ на атентаторитѣ Михаилъ Гашевъ, падналъ на мѣсто, и Илия Ив. Димовъ, тежко раненъ, впоследствие излѣкуванъ въ Скопската болницѣ и убитъ следъ това по най-звѣрски начинъ отъ сръбскитѣ власти.

Теохаръ и Трайко Попови — бащата и синътъ — сж били арестувани въ свръзка съ горния атентатъ въ затвора на гр. Гевгелии, за да се симулира нѣкакво бѣгство, билъ е пробитъ тавана на затвора, а фактически двамата сж били изведени навънъ въ една тъмна нощъ, разстрѣляни сж били съ нечувано коравосърдечие, следъ което труповетѣ имъ сж били натоварени въ една кола съ слама, и изгорени въ една запалена фурна за варъ въ с. Кованецъ, община Конско. Така завършиха своя житѣйски пътѣ тия двама ратници и мъченици на великото освободително движение

за Македония. Поклонъ предъ скжпата имъ паметъ, поклонъ предъ тѣхнитѣ свещени кости, и безкрѣстни гробове!...

Тукъ предаваме извадки отъ едно писмо на Трайко Поповъ отправено до чичо му Михаилъ п. Кочевъ — София, съ следното съдържание (текстъ диалектъ напълно запазени);

Трайко Теохаровъ Поповъ

„Сега ако питашъ за мене азъ съмъ въ прочутия македонски градъ Щипъ, уча въ VII класъ. Презъ декември бѣхъ въ Скопие, но тамъ ме изключиха, защото се скарахъ съ единъ потурченъ отъ Кратово, защо не могахъ да търпа неправдинитѣ и тиранията ни. Домашнитѣ сж добри, какъ ми писватъ, а днеска пжтувамъ за дома. Чичо, какво правитѣ Вие, заспахте вѣче, баръ Виа не спете, ни тука почнаха да се будатъ отъ прѣвия сонъ. Ния „Интелегенцията“ на спиме, полека полека работимъ какъ можемъ“...

с. Богданци
22. VII 1941 г.

Кметъ: Янаки п. Димитровъ

Манедония е свободна

Звѣнна вече всенароденъ часъ;
Македония свободна,
да запѣе свѣтли химни съ гласъ,
химни за земята родна!
Скжпа намъ земя, земя света,
твойта мжка бѣ вѣковна!
но изгрѣя правда надъ свѣта,
въ сънь отмина власть грѣховна!

Въ тебе българскиятъ духъ могжщъ
надделъ сждба невѣрна!
Духъ на великанитѣ присжщъ
вечъ отхвърли орисъ черна!
Богъ те днесъ осени съ благословъ,
тебе въ мжитѣ велика,
лаври да плетешъ въ живота новъ,
Охридъ вѣчно твой да блика!

П. Р. ШИНГАРОВА

Протоиерей Анани п. Анастасовъ

На 31 октомврий н.г. въ гр. Куманово склоли очи единъ голѣмъ българинъ — протоиерей Анани п. Анастасовъ — незамѣнимъ пастиръ и рѣдкъ родолюбецъ.

Роденъ на 13 мартъ 1871 г. въ с. Кокошине, Кумановско, отъ будно свещеническо семейство, той израства съ идеалитъ за свободата на неговата родина и още не навършилъ пълнолѣтие презъ 1893 г. бива ржкоположенъ за свещеникъ въ своя роденъ край. Отъ тоя день той се заклева да служи вѣрно и честно на църква, родъ и родина и остава вѣренъ до края на своя земенъ животъ и на своя възвишенъ обетъ.

Митрополитъ Софроний и Протоиерей Анани попъ Анастасовъ въ Куманово

Още младъ, свещ. Анани п. Анастасовъ влиза въ редоветъ на В. М. О. Р. О., възглавявана отъ безстрашнитъ борци за родната свобода Даме Груевъ и Гоце Дѣлчевъ, и се отдава на широка народополезна дейность забравяйки домъ, деца и себе си дори. Презъ 1899 г. той е заловенъ отъ турската власть въ връзка съ Винишката афера и жестоко изтезаванъ. Гова мжчение, обаче, не убива духа му. Следъ осемъ месечно боледуване, той отново подхваща съ още по крепкъ духъ и вѣра дѣлото на свободата.

Презъ 1903 г., презъ днитъ на величавото Илинденско възстание, младиятъ свещеникъ е въ първата редица на борцитъ. Заподозрѣнъ въ революционна дейность презъ 1907 г., точно на Преображение, той бива затворенъ за политически „престѣпления“ и цѣли две години не можа да се радва на своя домъ и рожби. Но и тоя пжтъ неговия духъ не бѣ сломенъ. Отъ турския занданъ той излъча съ още по-голѣма вѣра въ възкресението на българската правда.

Идва 1912 г. — година на разплата съ вѣковнитъ подтисници. Свещ. Анани п. Анастасовъ е на своя пастирски постъ и запазва отъ изстѣпление своето паство. На следващата година, виждайки вѣроломството на нашитъ съюзници, съ рискъ за живота си, той влиза въ делегацията отъ мѣстни родолюбци, която идва въ София да изнесе скрититъ попѣлзновения на сръбската власть, следъ което при невъзможността да се върне въ родния си край, се явява въ Щаба на македоно-

одринското опълчение и моли да му се позволи да се бие рамо до рамо съ своя синъ за българската победа.

Отъ Щаба му отговарятъ, че поради възрастта му и преминалата нужда не могатъ да удовлетворятъ родолюбивата му молба.

Войната съ турцитъ скоро свършва. Родния му край, обаче, остава въ Сърбия и той е принуденъ да потърси подслонъ въ братска България, като остава енорийски свещеникъ въ Нови-Пазаръ. Тукъ той работи като добъръ пастиръ и мисли за новитъ изпитания на Родината му. Избухването на междусъюзнишката война отново го откъсва отъ близкитъ му и на чело на 150 души доброволци, той се явява въ Щаба на македоноодринското опълчение при с. Драмче, но уви, и тоя пжтъ злата съдба му попречи да види свободна родината си.

Още веднажъ той е принуденъ да се отдаде на народополезна пастирска дейность не преставайки да мисли за Македония. Но идва Свѣтовната война и нова надежда за освобождението на неговия роденъ край възкръсва въ душата му. Презъ 1915 г. свещ. Анани влиза съ българскитъ войски въ Куманово, кждето продължава непрекъснатата пастирска и родолюбива дейность до трагичната за българския родъ 1918 г.

За втори пжтъ той е принуденъ да се прибере въ България и съ тѣга да заработи въ лоното на родната църква, учейки младитъ български синове въ преданность и любовь къмъ родъ и родина, като самъ дава въ жертва за свободата на Македония своя втори синъ.

Прослужилъ 25 години въ своя роденъ край и 25 въ България и вече пенсиониранъ, той не забравя дѣлото, на което бѣ посветилъ живота си. И когато победоноснитъ германски войски прогониха омразната чужда власть, той бѣ първиятъ български пастиръ, който пожела да отиде въ Куманово преди влизането на българскитъ войски, за да каже на паството си „Христосъ Възкресе“ и да отпразднува съ него народното възкресение. И когато влиза въ града, той бива познатъ и понесенъ на ржце отъ ликуващитъ негови съграждани, които съ нетѣрпение очакваха да чуятъ на своя роденъ езикъ божествената служба.

Тоя день бѣ за него най-голѣмия празникъ въ живота му и му се струваше, че не е на 70 години, а че започва новъ животъ. Той самъ, безъ ничия помощ, очиства цѣлата околия отъ натрапеното чуждо духовенство. После лично открива въ катедралната историческа църква „Св. Никола“ заличенитъ отъ сръбското духовенство образи на светитъ братя Кирилъ и Методий, народни патрони.

До пристигането на неговитъ колеги, той работи неуморно за духовното и народностно осъзнаване на своето паство, радостенъ, че лжчитъ на свободата огрѣха най-после неговия роденъ край и че идеалътъ му, да види Македония свободна и българска, е вече осъщественъ.

И тѣкмо когато се готвѣше да отпразднува деня на Народнитъ будители на 31 октомврий, въ 2 ч. сл. обѣдъ неговото сърдце, което бѣ туптѣло половинъ вѣкъ въ името на родъ и родина, престана да тупти, за да се пресели въ сърдцата на

своите съграждани и да се нареди въ лестницата на народните будители.

Опълото на протоиерей Ан. п. Анастасов се извърши на 1 ноември т. г. въ църквата при гробищата. По желание на семейството му останките му бяха пренесени от Куманово въ София. Опълото се извърши от двама свещеници въ присъствието на близките му, представители на Кумановското благотвор. братство съ знамето и негови познати и почитатели.

Следъ опълото говори преседателът на Илинденската организация Л. Томовъ за заслугите на пр. Анания къмъ освободителното дѣло.

Съ пламенни и сърдечни слова г. Томовъ из-

рази дѣлото на протоерея, като духовенъ пастиръ, просвѣтенъ деецъ, народенъ будителъ и революционеръ, като изтъкна, че по инициатива на покойния бѣ уредено Илинденско д-во въ Куманово, на което той бѣ достоенъ председателъ.

Изказайки съболезнованията на илинденци на опечаленото семейство г. Томовъ завърши съ думите: „Протоиерей Ананий изпълни своя дългъ къмъ родъ, родина и семейство. Богъ да го прости, вѣчна паметъ и вѣчна слава на голѣмия родолюбецъ, оставилъ достоенъ примѣръ на докрай изпълненъ пастирски, отечественъ и човѣшки дългъ.

Поменъ за петима българи мъченици въ Битоля

Общоизвестно е, че следъ като Сърбия прие голѣма частъ отъ Македония като награда за коварната измѣна къмъ България, Битоля — славниятъ градъ Битоля, — падна подъ нейно владение, подъ нейно робство.

Знаейки голѣмото значение на Битоля — като центъръ на много голѣми и скъпи околии, тая похитителка се постара да доведе най заклети гонители на българщината отъ стара Сърбия (Шумадия) и да подкупи паднали личности отъ околните села, за да ги направи проповѣдници на сърбизма въ тоя кай-здравео организиранъ въ освободителното дѣло окръгъ.

Намѣри се единъ измѣнникъ отъ родолюбивото село Буфъ — Леринско — Поповичъ, на когото сърбитъ дадоха голѣмъ подкупъ да издава вестникъ въ Битоля и да проповѣдва сърбизма между българите въ цѣлия окръгъ, — да предава.

Родолюбци отъ градъ Битоля и отъ леринско не можейки да търпятъ подобенъ продажникъ — постараха се чрезъ съвети и предупреждения да го отклонятъ отъ опасния за българщината и смъртоносенъ за него предателски пѣтъ, но Поповичъ, потикнатъ отъ демонство, не можа да се вразуми отъ нищо.

Сръбската тирания не можа да угаси родолюбивия огънъ въ българските души въ тоя край. Намѣриха се младежи, които нито можеха да търпятъ такъвъ безсраменъ измѣнникъ, нито държеха смѣтка за опасността, която ги очакваше отъ посѣгане върху живота на предателя. Предателятъ биде поваленъ и погубенъ за наказание народно.

Сръбската свирепа властъ, за да отмъсти за това нейно орждие и, за да зададе страхъ на българските герои родолюбци, изпълни битолския затворъ съ много невинни българи, между които и нѣколко юнаци, отъ които сърбизмътъ се плашеше.

Затворени и въ желѣзни вериги обковани по убийството на „Поповичъ“. бѣха: 1) Василь Липитковъ отъ с. Люботина — Леринско, 2) Никола Диневъ (Абдуримаковъ) отъ с. Пжтеле — Леринско, 3) Димитъръ Юруковъ отъ гр. Битоля, 4) Фиданъ Мойсовъ отъ с. Кукуречани — Битокско и 5) Павле Стояновъ отъ село Желево — Леринско.

Тия петима българи герои станаха жертва на Сръбската свирепа жестокостъ, макаръ да се знаеше, че не всички взеха участие по убий-

ството на Поповичъ, за лишаване отъ живота на когото стигаше единъ отъ тѣхъ, или който и да е другъ. Не правосудие, а звѣрство се извърши върху тия петима юнаци, които на 21. VI. 1928 г. преди 13 години бѣха наказани съ смъртъ.

На три часа подиръ полунощъ тѣ бѣха грабнати и закарани на любното мѣсто въ село Горно Оризари и тамъ бидоха застреляни отъ сръбски джелати.

На 21. VI. н. год. отслужи се панахида за тѣзи герои мъченици по инициативата на тѣхните другари Мицо Рамановъ, Пандо Турунджовъ, Ичо Краевъ (отъ село Екшису), Методи Петровъ отъ с. Пжтеле и Стоянъ Костовъ отъ гр. Битоля при стечение на много народъ отъ града и отъ околните села. Поменътъ се е извършилъ въ Горно Оризарската черква отъ свещеникъ Георги.

Полагайки 5 вѣнци отъ живи цвѣта за всѣки герой по единъ, Мицо Романовъ произнесе следното слово:

„Опечалени братя“

Изминаха точно 13 години отъ като тѣзи герои мъченици бѣха грабнати изъ нашата срѣда въ Битолския затворъ въ 3 часа подиръ полунощъ, безъ да имъ дадатъ време и възможностъ да се сбoguватъ и разцѣлуватъ съ насъ и съ близките си, отведоха ги на любното мѣсто при село Горно Оризари и бидоха застреляни.

„Точно 13 години изминаха отъ като тия наши другари бѣха лишени отъ живота тукъ отъ вѣроломни кървопийци тирани сърби и почиватъ като мъченици за свободата на Македония“.

„Въ нощна глуха доба тѣ бѣха отдѣлени отъ насъ и погребани, безъ да се извести на близките имъ и на народа, безъ да се опѣятъ отъ свещеникъ по обичая.

„Веригите, които висѣха и дрънкаха на краката на затворниците и войнишките саби, които звѣнтѣха около ушите на жертвите, даваха зрѣлище и чертаеха една жестока драматична картина. Като че ли е още предъ очите ми тая страшна картина, като че ли още свирятъ въ ушите ми тия злокобни нощни звуци“.

„Като знаеха че ужасната смъртъ ги очаква, тия наши другари намѣриха достатъчно куражъ да се обѣрнатъ къмъ насъ и да кажатъ: „Мили другари, Вие познавате нашите скромни дѣла и тиранията, която ни тромозѣше. Молете Бога за насъ и отмъстете на тираните“. „Азъ

съмъ единъ отъ прямитѣ свидетели, че страда-
шитѣ не се изплашиха отъ смъртта, която имъ
предстоеше и стѣпиха неустрашимо къмъ нея и
къмъ любовното мѣсто и тукъ, прадъ всички Васъ
опечалени, давамъ клетва отъ моя страна и
отъ страна на моитѣ и тѣхни другари и предъ
тѣхния духъ, който витае надъ насъ, че ще на-
правимъ всичко възможно, за да се овѣковѣчатъ
тѣхнитѣ дѣла и паметъ. Цѣлиятъ български на-
родъ ще признае подвижитѣ и заслугитѣ на тѣзи
наши мъченици светии и ще се погрижи за
тѣхнитѣ деца, — особено сега, — следъ като се
прогласи вече освобождението и обединението
на цѣлия българ. народъ въ едно Царство“.

„Народътъ винаги възнаграждава децата на
многозаслужилитѣ му синове, които полагатъ жи-
вота си за общобългарския идеалъ и нѣма да
омаловажи великата паметъ на самопожертвувани-
нитѣ наши другари за тоя идеалъ. И тѣхнитѣ
имена ще се запишатъ въ скрижалитѣ на всички
пожертвували се за народнитѣ ни идеали Богъ
да ги прости, Вѣчна имъ паметъ“.

Всички присѣтствуващи паднаха на колѣне и
единогласно промълвиха: „Богъ да ги прости“, и

порониха горещи сълзи върху гробоветѣ имъ.

Следъ това всички присѣтствуващи се от-
биха предъ гроба на първия обесенъ Македонски
революционеръ Алексо Турунджовъ, който
увисна на бесилката въ 1905 год. 18 августъ на-
срѣдъ прочутия площадъ „Атъ-Пазаръ“ въ Битоля
и колѣничили предъ неговия неустрашимъ духъ,
който тукъ витае.

Тия сведения сж получени отъ Методи п.
Петровъ отъ с. Пжтеле—Леринско и азъ имъ да-
вамъ гласностъ предъ нѣшитѣ читатели, за да
напомня единъ мораленъ дългъ, да си спомняме
за гореспоменатитѣ наши герои и за мнозина като
тѣхъ: сега вече ни се дава възможностъ, да да-
демъ реаленъ изразъ на почитъта си къмъ на-
шитѣ братя мъченици — десетки години не се поз-
воляваше да се отива при тѣхнитѣ гробове, да
се пали свѣщъ и да се почита сжпната имъ паметъ.

Нека Богъ помага, да се овѣковѣчи паметъта
на всички наши братя герои и при вѣчната сво-
бода на Македония свободно да възвеличаваме
тѣхната паметъ.

Ср. Петровъ

НА МАКЕДОНИЯ

Не бѣ легенда, бащинио света,
ти въ насъ живѣ презъ всѣки миналъ день!
Очи ни бѣха все къмъ тебъ въззети,
ти бѣ ни скръбъ и неугасващъ блѣнъ!

Звънтѣха ли оковитѣ ти робски,
въ сърдцата ни отекваше тозъ звънъ,
и палѣхме кандила божегробски,
унесени по тебъ въ далеченъ сънъ!

Горѣхме ний по тебе въ черна мжка,
че скжпа бѣ ни кървавата прѣстъ,
която не веднажъ позна разлжка,
съ разпнатитѣ си деца на кръстъ!

Прокудени, макаръ срѣдъ братя родни,
огъваха се жиливи плеши
отъ трудъ и скръбъ, че ти не бѣ свободна,
че варваринъ — славянинъ те гнети!

Но ето пакъ отъ северъ налѣтѣха
на дивна пролѣтъ палещи лжчи
и въ тебъ свободно птичкитѣ запѣха
и българското слово пакъ звучи!

Възкрѣсна ти шестъ дни предъ Възкресение
и сякашъ самъ Христосъ бѣ тѣй решилъ,
за да се свърши твойто изкупление,
самъ двацетъ вѣка твоя кръстъ носилъ!

Не бѣ легенда ти, а живо тѣло,
разкъсвано отъ хищни звѣрове,
но името ти все така е грѣло
сърдцата на бездомни синове!

Здрависаха се днесъ съ чела открити
Пиринъ, Кожухъ, Галичица и Шаръ,
Бѣласица, Перистеръ съ снѣгъ покрити,
възкрѣснали предъ родния олтаръ!

А Вардаръ, Черна, Дунавъ и Марица
и Дринъ и Струма въ гласъ единъ шептятъ:
— Свободна си о, земяо мъченице,
свободенъ е въ тебъ българскиятъ пжтъ!

Да бжде вѣчна славата на тия,
надъ тебъ прострѣли жиливи ржце,
за да спасятъ отъ кървава робия
окървавено твоето сърдце!

Да бжде вѣченъ тоя день свободенъ,
навредъ да звънне българската речъ!
И нзка въ поривъ буренъ, всенароденъ,
да се отекне празникътъ далечъ!

Тамъ, дето още варваритѣ дишатъ,
оключнали надъ скършени ржце,
позора си безсилни да избришатъ
отъ сбърченото въ злобна ядъ лице!

Да бжде свѣтълъ пжтътъ на възхода
за миръ и трудъ срѣдъ нови чудеса!
Ликувай, Македонйо, на свобода,
подъ своитѣ лазурни небеса!

Цвѣтанъ Чачановски

Илиндень въ Радовишъ

Радовишъ, който. предъ олтара на отечеството. даде въ жертва свои скъпи синове; Радовишъ, който роди народнитѣ будители: Христофоръ Костантиновъ х. Илиевъ, Хаджи Ефтимъ Стояновъ, свещеникъ Пана Темелковъ, Тимката Георгиевъ, Данаилъ Абаджията, Иванъ Мазневъ, Христо Сребърниковъ и др., които, въ епохата на възраждането и церковнитѣ борби държаха буденъ народния духъ и за тази своя дейностъ всички не еднократно биваха изпращани на заточение и звѣрски измъчвани, а нѣкои оставиха и коститѣ си по затворитѣ; Радовишъ, който създаде Гарванската голгота, въ която сърбинътъ джупанъ Добрица Матковичъ съ своята жестока ръка съ картечница покоси живота на 28 души добри българи, защото не искаха да се нарекатъ сърби; Радовишъ, който, благодарение на своето родолюбие и буденъ духъ презъ сръбския режимъ даде цѣлъ кърванъ отъ 85 души свои синове изпратени на заточение, отъ които; Илия Зафировъ, Коце Зафировъ, Ташо Андоновъ, Туше Данинъ, Иванъ Христовъ Самарджията, Илия Карабашовъ, Туше Здравевъ, Глигоръ Кръшковъ, Глигоръ Чачаровъ, свещеникъ Георги Урумовъ, Георги Пецевъ, Василь Тадиоровъ, Стоянъ Мишовъ, Митко Миялски, Илия Бачковъ, Мане Ицовски, Григоръ Буюклиевъ, Иванъ Тарабуновъ и др. бидоха по единъ звѣрски начинъ заклани още по пѣтя; Радовишъ, който стоически понесе опожаряването на цѣла една махала (Варошката) кждето биде открита мѣстната чета, която въ продължение на 2 дена храбро се сражава съ цѣла дружина турски аскеръ, безъ да даде нито една жертва, този Радовишъ взе най-живо участие въ отпразднуването на Илиндень. Подъ председателството на кмета г. Ангелъ Костовъ бѣше образуванъ общограждански комитетъ за по-тържественото отпразнуване на празника.

Още отъ 31. VII. градътъ взе празниченъ видъ. Всички магазини и къщи се окичиха съ народния трицвѣтъ, а гражданството се чувствуваше особено радостно, че най-после е доживѣло да види реализирана своята мечта — свободата на отечеството. Радостта се увеличи още повече, когато се узна, че ръководното тѣло на Илинденската организация, за да вземе и тя активно участие по отпразднуването на този великъ празникъ, е изпратила своя делегатъ Илия Христофоровъ.

За да се даде възможностъ да взематъ участие и селянитѣ отъ околията, по нареждане на кмета, отмѣни се временно пазарния день отъ сѣбота въ петъкъ, защото въ сѣбота бѣше и самия празникъ.

Най-после дойде и втори августъ. Още рано камбанния звънъ възвести на всички граждани и надошли селяни да отидатъ на черква, за да взематъ участие въ молебена и панахидата извършени за целта.

Черквата, макаръ и голѣма, указа се недостатъчна да побере надошлия народъ.

Извърши се тържествена литургия отъ Плѣвенския архиепископски намѣстникъ протоиерей Д. Ташевъ въ съслужение съ мѣстния свещеникъ Д. Чаракчиевъ.

Следъ отпущъ на Черква въ черковния дворъ при специално приготвени жертвеници и аналой извърши се панахида за упокоение душитѣ на всички паднали герои за свободата на отечеството. При изпѣването на „вѣчная паметъ“ всички паднаха на колѣне, за да отдадатъ почитъ къмъ паметта на всички загинали за свободата, следъ което отъ всички граждани се изпѣ „покойници“.

При панахидата произнесоха прочувствени речи Протоиерей Д. Ташевъ, делегатътъ на Илинденската организация Илия Христофоровъ и Костандинъ Д. Ципушевъ.

Следъ речитѣ гражданството отиде на гробищата и поднесоха се вѣнци отъ живи цвѣта за всички паднали за свободата мѣстни граждани и селяни, следъ което народътъ се опѣти за гроба на майоръ Кесяковъ, който до тогава старателно се е прикривалъ предъ сръбскитѣ власти, за да не се извърши нѣкое кошуство надъ тлѣнитѣ му останки. На гроба на майоръ Кесяковъ ученичката Вангелия Методи Ципушева поднесе вѣнецъ отъ живи цвѣта и отъ страна на ученичеството даде клетва, че ще служатъ вѣрно на Царъ и Отечество.

При гроба на майоръ Кесяковъ гражданинътъ Георги Бошнаковъ каза нѣколко прочувствени думи, като същевременно подари сумата 3000 лв., която да послужи като начало на фондъ за издигане паметникъ на всички паднали за свободата на отечеството герои. Същия день вечерта бѣ устроена литературно-музикална вечеринка изнесена отъ мѣстни ученици и ученички, която масово бѣ посетена.

Отпразнуването на Илиндень ще остане паметно за всички Радовишани. Всички пожелаха този день да се празнува на вѣчни времена.

„Илиндень“

1941 год.

гр. Радовишъ

Делегатъ: И. Христофоровъ

ПРОСЛАВА

Красни деви македонски
Днесъ цвѣта бератъ навредъ
Да закичатъ славни момци
Що очудиха свѣтътъ.

Чуй се викъ отъ снѣжна Рила
До албанскитѣ усои —
Презъ долини и могили:
Хвала вамъ борци, герои

Вашта слава ще пребже,
Вѣковетъ ще трептятъ,
Въвъ историята всжде
Съ почитъ погледи ще спратъ

А на васъ бойци — усопши
Ще се кланятъ безъ предѣлъ
Сълзи ще проливатъ топли
Докато свѣтътъ не спре.

Кр. Илиевъ

Ламбо Василевъ

Презъ 1902 г. Ламбо Василевъ на 26 г. възраст като ржководител въ с. Пжтеле, тормозенъ отъ турската власть, и подозренъ въ комитаджииски действия, напуска дъроводѣлската си работилница и родното си село Пжтеле и хваща балкана, за да бжде полезенъ въ революционното движение на своя народъ заедно съ други синове на Македония, които бѣха готови да жертвуватъ себе си за свободата на родината си.

Ламбо Василевъ

Съ напускането на родното си село той се отзова въ съседното село Екшису отъ което заедно съ Екшисулиитъ Дине Ключевъ и Циле Мицковъ и други организираха милиция, за да се притекатъ на помощ на обсадения въ с. Пжтеле войвода Марковъ заедно съ четата му. Но когато бѣше всичко готово, дохожда Мице Мицковъ, тогавашенъ работникъ въ дрезината, миналъ презъ селото Пжтеле, и видѣлъ, че то е обсадено съ 2—3 пояса турски аскеръ, и казалъ, че въѣдкава помощъ е изключена, понеже ще се дадатъ само нови жертви, и резултатъ нѣма да има. При тежкото сражение, което стана въ Пжтеле, паднаха убити самиятъ войвода Марковъ, Дине Обдурмановъ и единъ четникъ отъ с. Неокази — Останалитъ, едни пробиха обсадата и избѣгаха, а други плениха. Ламбо Василевъ съ Дине Ключевъ отъ Екшису и Тошо Ильо Никовъ отъ Пжтеле, напускатъ с. Екшису и отиватъ въ Костурско. Тамъ се срещатъ съ останалитъ живи Маркови четници и образуватъ чета подъ временното ржководство на Андрея... По това време дойде заповѣдъ отъ върховното началство да се избератъ отъ четата 8 по-храбри момчета, за да отидатъ въ Воденско да посрещатъ нови чети, които идватъ отъ България начело съ войводата Янковъ. При избора за такива избрахъ се на чело съ Дине Ключевъ отъ Екшису, Ламбо Василевъ и Циле Кален-

жиевъ отъ Пжтеле, Ташо Кочевъ, Насе Бисеринъ и Наце Георевъ отъ Церово, Леко Джорлевъ отъ Баница и Ване отъ Неокази.

Заминаха за Воденско, стигнаха въ с. Жерви, и пратиха известие за пристигането имъ до Воденското началство, по чиято заповѣдъ тѣ заминаха за с. Родево. Престояха единъ месецъ въ Воденско въ очакване и изпълняване на организационни заповѣди.

Следъ горния престой Воденското началство имъ казва, че новитъ чети, които идватъ отъ България нѣматъ нужда отъ посрещане, но да си заминатъ за Леринско.

Въ Леринско, следъ като обходи много села, четата се отбива на почивка въ с. Крушоради. Тукъ тя се разпредѣля на три групи и се настаняватъ въ три кжщи.

Първата група, която бѣ на квартира въ кжщата на учителката Екатерина Динева, за старейшина бѣ Ламбо Василевъ. Въ 4 ч. сл. обѣдъ при тѣхъ пристига запѣхтена, изгубила и ума и дума, една селянка, която съ развѣлнуванъ гласъ, каза, че въ селото е пристигналъ турски аскеръ. Стариятъ четникъ дѣдо Кольо отъ Добровени съ присжщото си спокойствие и хладнокрѣвие казва, ние сме само въ три кжщи а селото брои 30. Нека настанятъ аскера въ другитъ кжщи. Но още не довѣршила изплашената жена, пристига тичешкомъ едно 15 годишно дете, родолюбиво българче, което казва съ разтреперенъ гласъ, че аскерътъ се разпрѣсва въ верига и обсажда селото и отъ всички страни откриватъ огънь, по посока на кжщитъ, кждето бѣха четниците. Тѣ разбраха, че сж предадени. Първата работа на старейшината на групата Ламбо Василевъ бѣ да влѣзе въ връзка съ войводата Дине Ключевъ, квартируващъ въ друга кжща въ селото. И получи нареждане за по нататъшно действие.

Трѣбваше да се прати нѣкой за свръзка съ войводата, повече време за губене нѣмаше. Патриотката учителка Екатерина Динева, хвърля учителскитъ си дрехи и облича такива на една селска бабичка, и така добре забрадена трѣгва, но е била възпрепятствувана да се върне. Междувременно турцитъ запалиха кжщата, въ която бѣха четниците отъ групата на Ламбо Василевъ. Огънятъ разрушава стената на стаята, въ която се намираха четниците. Последнитъ съ единъ старъ палешникъ пробиватъ стената на съседната до тѣхъ кжща и минаватъ въ нея.

Смрачава се, нощта настъпи и четниците решаватъ, благодарение на техния съюзникъ — „тъмнината“ — да излѣзатъ отъ кжщитъ и съ пушкитъ въ ржка пълзешкомъ прискривайки се отъ свѣтлината на запаленитъ кжщи приближаватъ турскитъ позиции. На 20 крачки отъ тѣхъ тѣ се дишатъ въ атака и пробиватъ турския обржчъ, съ цената на скжпи жертви.

Падатъ убити, Дине Ключевъ отъ Екшису, Найдо и Кръсто отъ Сетина и Ване отъ Неокази.

Ранени — Стефо Поповъ отъ Неокези и Мицо отъ Сетина, който въ последствие почина отъ ранитъ си. Останалитъ живи четници събрали се следъ сражението заминаха за нови инструкции и задачи за продължение дѣлото за свободата на Македония.

Методи Ламбовъ

СЪОБЩЕНИЯ

Отъ 2 августъ т. г., илинденскитѣ тържества, до свга по инициативата на ръководното тѣло на организацията чрезъ своя председателъ г. Лазаръ Томовъ обрзуваха се въ Македония и Добруджа илинденски дружества:

Царево село, избрано настоят. на 29. VI. 941 г.

- 1) Д-ръ Коста Тренчевъ — Председателъ
- 2) Благой Кралевъ — Подпредседателъ
- 3) Панте Константиновъ — Секр.-касиеръ
- 4) Никола В. Златковъ — Съветникъ.
- 5) Велинъ Атанасовъ — "

Подгласници: Павле С. Накоевъ и Мухаилъ С. Златковъ.

Контролна комисиия

- Христо Киселички — председателъ
Христо Давидковъ — членъ
Петъръ Г. Димитровъ — членъ
Ефтимъ В. Ангеловъ — подгласникъ

Крушово. — Избр. настоятелство на 12. VII. 941 г.

- 1) Василь Т. Клисаровъ — председателъ
- 2) Гесрги Каревъ — подпредседателъ
- 3) Цвѣтанъ п. Богдановъ — секретаръ-касиеръ
- 4) Тодоръ Ставревъ Боряровъ — съветникъ
- 5) Никола К. Гарски — подгласникъ

Контролна комисиия

- Ефтимъ Кондарковъ — председателъ
Велямъ Йошевъ — членъ
Велко Костовъ — членъ.

Кочани. — Избрано настоятелство на 2. VIII 941 г.

- 1) Тодоръ Христовъ Нишанджиевъ — председателъ
- 2) Атанасъ Рашковъ Малиновъ — подпредседателъ
- 3) Михаилъ. х. Пауновъ — секретаръ-касиеръ
- 4) Теодосъ Филиповъ Стойковъ — съветникъ
- 5) Михаилъ Ефр. Кукушевъ — съветникъ
- 6) Благой Христо Донева — съветникъ.

Подгласници

Кояе попъ Захариевъ и Петрушъ Апостоловъ

Контролна комисиия

- 1) Стефанъ попъ Герасимовъ
- 2) Киро Костовъ Романовъ
- 3) Благой Дим. Джидровъ
- 4) Д-ръ Тодоръ Апостоловъ

Куманово. — Избрано настоятелство на 10. VIII. 941 г.

- 1) Протоирей Анани попъ Анастасовъ — председателъ
- 2) Георги Н. Малински — подпредседателъ
- 3) Иванъ Трайковъ — секретаръ
- 4) Димо Тасевъ — касиеръ
- 5) Георги Гаревъ — съветникъ

Контр. комисиия

- 1) Якимъ Радевъ — председателъ
- 2) Пандзо Соколовъ — членъ
- 3) Никола Перковъ — членъ

Битоля. — Избрано настоятелство на 10. VIII 941 г.

- 1) Никола Ал. Типармаковъ — Доленчанецъ — председателъ
- 2) Пайдилъ Туруджиевъ — подпредседателъ
- 3) Милко Романовъ — секретаръ
- 4) Велянъ Гурджевъ — касиеръ
- 5) Мише Димовъ — Пом. касиеръ
- 5) Ангелъ Христовъ — съветникъ
- 7) Кочо Андреевъ Вълкановъ — съветникъ
- 8) Петко Баевъ — съветникъ

Погласници: Миле Велковъ, Стойче Денеръ Рангелъ и Тодоръ Василевъ

Контролна комисиия

Павле Стойчевъ Иовковъ и Иовче Лазаровъ

Щипъ. — Избрано настоятелство на 10. VIII. 941 г.

- 1) Славко Гърличковъ — председателъ
- 2) Коце Аневъ — подпредседателъ
- 3) Трайко Станчевъ — секретаръ
- 4) Петъръ Голевъ — касиеръ
- 5) Славко Кангаловъ — съветникъ
- 6) Тиме Калевъ — подгласникъ
- 7) Серафимъ Димитровъ — подгласникъ
- 8) Митко Икономовъ — погласникъ

Контролна комисиия

- 1) Христо Паневъ Таска
- 2) Коце Миоровъ
- 3) Мише Денковъ

Прилепъ. — Избр. настоятелство на 11. VIII 941 г.

- 1) Миланъ Гюрлуковъ
- 2) Атанасъ Джамовъ
- 3) Гицо Корубиновъ
- 4) Нисола Троячански
- 5) Петърт Мирчевъ
- 6) Миланъ Звездовъ
- 7) Даме х. Кочовъ

Подгласници

- 1) Андрея Янкуловъ
- 2) Христо Филиповъ
- 3) Диме Чумовчанецъ

Надзорна комисиия

- 1) Александъръ Грашевъ
- 2) Кръсте Загоранецъ
- 3) Илия Костовъ

Охридъ. — Избр. Н-ство на 24. VIII. 941 г.

- 1) Диме Бужбовъ — председателъ
- 2) Ташко Арсовъ — подпредседателъ
- 3) Христо Паунчевъ — секретаръ
- 4) Иванъ Заревъ Климентовъ — касиеръ

Контролна комисиия

- 1) Андонъ Б. Шибаковъ — председателъ
- 2) Димитъръ Георгиевъ — подпредседателъ

Велесъ — Избрано настоятелство на 9. IX. 941 г.

Свещеникъ Кирилъ Трайчевъ
Димко Крепиевъ

Лазарь Христовъ
Д-ръ Васковъ и
Иванъ Яцковъ

Запасни: Борисъ Ковачевъ и Ангелъ Корабаровъ

Конт. съветъ: Иванъ Кушевъ, Илия П. Йордановъ и Христо Майсторовъ.

Запасни: Диме Сребровъ и Панко Дебърлиевъ

Кавадарци. — Избр. н-ство на 12. IX 941 г.

Илия Мишевъ — председателъ
Диме Ицевъ — подпредседателъ
Игнатъ Ивановъ — секретаръ
Костадинъ Стояновъ — касиеръ
Ефтимъ Ридовъ — съветникъ
Подгласници: Никола Шишковъ и Спиро Даскаловъ

Контролна комисия

Христо Иосифовъ — председателъ
Владимиръ Митковъ — секретаръ
Спасъ Шемовъ — съветникъ
Подгласникъ Александъръ Шкартовъ

Гезгели — Настоятелство избртно на 14. IX. 1940 г.

- 1) Христо Андреевъ — председателъ
- 2) Тошо Делимитовъ — подпредседателъ
- 3) Георги Поповъ — секретаръ
- 4) Димитъръ х. Наковъ — касиеръ
- 5) Иванъ Урумовъ — съветникъ

Замѣстници

Георги Ковачевъ, Гоне Кяевъ и Хр. Ив. Анговъ.

Контролна комисия

- 1) Янко Чолковъ
- 2) Димко Пеговъ
- 3) Григоръ Арнауловъ

Замѣстници

Христо Томевъ и Мицо Арджанлиевъ

Струмица. Избрано настоятелство на 15. IX. 941 г.

1. Панде Куюмжиевъ — председателъ
- 2) Коте Митевъ Велевъ — секретаръ-Касиеръ
- 3) Членове — Тома Гърчевъ, Костаки Хаджи Котаревъ и Благой Георгиевъ

Подгласници: Нѣко Абрашевъ, Христо Панчуровъ и Георги П. Барбаровски.

Контролна комисия

Михаилъ попъ Василевъ, Тимо Дедейски и Атанасъ Ансаровъ

Подгласници: Атанасъ Йовевъ и Василъ Манчевъ.

Добричъ. — Избр. н-ство на 25 IX. 941 г.

Стефанъ Стояновъ — председателъ
Коста Ваитовъ — подпредседателъ
Димитъръ Каравасилевъ — касиеръ
Димитъръ Арсовъ — секретаръ

Ресенъ. — Избр. н-ство на 19. X. 941 г.

Кръстю Трайчевъ — председателъ
Петъръ Наумовъ Стрезовъ — подпредседателъ
Александъръ Ртавревъ Чаушевъ — секретаръ
Димитъръ Петровъ Джуревъ касиеръ
Александъръ п. Ефтимовъ — съветникъ

Контролна комисия

Христо Панчовъ Здравевъ
Никола Ставревъ Чаушевъ
Наумъ Ефтимовъ Шишковъ

Скопие — Избр. настоятелство на 3. X. 941 г.

- 1) Лазаръ Костевъ Плаевъ — председателъ
- 2) Димитъръ п. Николовъ — подпредседателъ
- 3) Лазаръ Андреевъ Леовъ — секретаръ
- 4) Йорданъ Андовъ Яцковъ — п.-секретаръ
- 5) Ташко Трифоновъ Мурновски — касиеръ.

Ржководното тѣло на Илинденската организация одобри избранитѣ настоятелства и пожелава на всички най-голъма и всеотдайна ползотворна дейность за благото и напредъка на родината, Илинденци, както въ миналото, така сега и въ въ бждаще сж били и ще бждатъ истински стражъ на народнитѣ интереси.

Нека се покажемъ достойни синове на избавеното ни вече отъ порицание и робство отечество и нека вложимъ последнитѣ си усилия за освобождението на останалитѣ наши земи на югъ и западъ и приобщаването имъ къмъ майка България.

Отъ ржководното тѣло

Починали сж наши другари илинденци—членове на посмъртната каса презъ 1941 г.

1. Теохиръ Михайловъ,	159	смъртенъ случай
2. Свещ. Дио Трайковъ	160	" "
3. Иванъ Чековъ,	161	" "
4. Стоянъ Ф. Петровъ,	162	" "
5. Васиатъ Драгневъ,	163	" "
6. Хр. Ан. Ивановъ,	164	" "
7. Селтана К. Сарафова,	165	" "
8. Аристидъ Дамяновъ,	166	" "
9. Христ. Ангеловъ Печовъ,	167	" "
10. Гаврилъ Босилковъ,	168	" "

Богъ да ги прости. Вѣчна имъ паметъ.

Поканватъ се членоветѣ на посмъртната каса да внесатъ съответнитѣ членски вноски, за да бждатъ изплатени къмъ касата.

Отъ ржководното тѣло на Илинд. Орг.

Починалъ е на 18 ноември 1941 г. въ Кичево (Македония) Манасия Якимовъ Бабовъ — дългогодишенъ дѣецъ въ революционното движение за свободата на Македония. Миръ на праха му!

1903 — ИЛИНДЕНЬ

Дете невръстно бѣхъ тогазъ,
но спомнямъ си добре нощта,
далече нейде чу се гласъ
и гръмъ отъ пушка изгряща.

Нощта укри подъ своя плащъ,
Онѣзъ що бродѣха безъ шумъ
и цѣлий градъ бѣ вече стражъ
готовъ за бранъ и страшенъ шурмъ.

„Ура!“ разнесе се въ мигъ,
сърдцето робско трепна въ пламъ,
камбанитѣ при първий викъ,
заудряха отъ Божий храмъ.

Дете невинно бѣхъ и плахъ
отправяхъ погледъ въ кобний мракъ,
а мойта майка тамъ сама
бѣ съ брадва предъ домашний прагъ.

И тая нощъ съ нестихвашъ вой
остана будна до зори,
На другий день се води бой
— врагътъ отнесе го порой.

Но тозъ народъ бѣ несломимъ,
съ духъ и воля на титанъ,
девиза бѣ му връхъ Пиринъ,
готовъ да пламне — ураганъ.

И тѣй свободни бѣхме ний,
съсъ пълна вѣра въвъ души,
закани на душмани зли
не стигаха ни до уши.

И Богъ тържествено съсъ насъ
ликува точно десетъ дни;
Отъ радостъ паднахме въ захласъ,
че идватъ свѣтли бжднини.

И тѣй живѣхме въ унесъ,
но слънчовъ погледъ стана бледъ:
Гранати свиснаха отъвредъ,
Свѣтътъ изпадна въвъ несвѣсъ.

Езици огнени и димъ
се плъзнаха въ небесний ширъ,
напомняйки Нероновъ Римъ
и зрелище за вражи пиръ.

Пророкъ Илия, бледенъ вечъ
яви се предъ небесний сводъ
презъ сълзи каза своята речъ
злочестъ, нещастенъ, клетъ народъ.

Кръстю Илиевъ

Дарители

Въ героичното Крушово следъ илинденскитѣ тържества се е образувало Илинденско дружество, но крушовчани сж бедни и нѣматъ възможность да наематъ помещения за канцелария. Явилъ се е прецъ председателя на дружеството Димитъръ В. Кюркчиевъ — Папата и връчилъ му писмо, между което се казва: „Илинденци въ младинитѣ си бѣха се отrekli отъ животъ, домъ и имотъ, а сж се грижили само за изграждането на македонското освободително движение. Съзнавамъ, че тѣ сж останали безъ срѣдства за живѣне, а камо ли да плащатъ нвемъ и да издържатъ др-ството.

Ние, тѣхнитѣ съграждани, които все пакъ имаме по нѣщо за преживяване, сме длѣжни да се притечемъ на помощъ на тия наши герои, които се бориха за родината ни. Ето защо азъ предлагамъ собствения си магазинъ, намиращъ се въ църтъра на града да се изпол-

зува за канцелария на др-ство „Илинденъ“, като не плаща наемъ за срокъ отъ една година.

Заявявамъ още, че съмъ готовъ при нужда да подпомогна др-ството и парично.

Никола К. Бърдаровъ отъ Крушово, бившъ директоръ на клонъ на зѣмед. банка направилъ дарение възлизаще на 11,000 лв. — за църквата, за читалището, за беднитѣ учци и за знаме на др-ството „Илинденъ“. Да възхвалимъ щедритѣ дарители.

На 18. XI. т. г. делегация въ съставъ: Л. Томовъ, К. Христовъ, Ив. Лѣомчевъ и Лазаръ Славевъ, председателъ на илинд. др-ство въ Скопие, се представи предъ Министра на Вътрешнитѣ работи г. П. Габровски.

Г-нъ м-рътъ на Вътр. работи изслуша съ внимание изложението на делегацията, и даде обещание, че ще проучи исканията на илинденци.

Положението

Това, което съ свито сърдце се очакваше, стана; пожарътъ на войната се разпрострѣ и въ останалата, до сега незазегната, частъ на нашия свѣтъ — въ огромната областъ, която обхваща Америка, Австралия, Холандска Индия, Япония и Тихия и Индийския океанъ съ стотицитѣ хиляди острови и островчета, осяани въ това пространство.

Преговоритѣ между Съед. Американски Щати и Япония за миролюбивото уреждане на спороветѣ помежду имъ завършиха не съ спогодба, а съ война. По всичко се вижда, че Съед. щати сж предявили по време на тия преговори искания, които Япония не е могла да приеме, като унизителни и противни на нейнитѣ жизнени интереси и планове въ източна Азия и въ моретата, които миятъ брѣговетѣ ѝ.

Отдавна се знае, че между Япония и Съединенитѣ Американски щати сжествува една прикрита враждебность, едно съревнование на стопанска почва и на почвата на печелене на политическо влияние въ тихоокеанскитѣ пространства, а сжшо и въ Китай. Причинитѣ за това съревнование за Япония сж едни, а за Съед. щати — други.

Докато Япония, като страна сравнително бедна откъмъ природни богатства, откъмъ сурови материали нуждни за една добре развиваща се индустрия и притежаваща малка площъ за обработване на земеделски продукти, а отъ друга страна, като държава съ многомилонно, пѣргаво, интелигентно и предприемчиво население, което бързо се увеличава и чувствува, че се задушаватъ въ малката си територия, естествено се стреми къмъ

разширяване на кръга на нейното жизнено пространство, Съединеният Щати — богати с обширни плодородни земи, криещи при това в недра си ценни и изобилни минерални съкровища, се стремят не да задоволят, какъвто е случаят с японците единият глад за земя и природни богатства, а да намърят и обезпечат добри пазари за огромното си индустриално производство.

Естественото разширяване на кръга на японското жизнено пространство бѣ въ посока къмъ Манджурия и после къмъ Китай — страни, населени с хора отъ жълтата раса, къмъ която принадлежатъ и самитѣ японци. Десетина години има вече, откакто Япония води активна политика въ тая посока, провеждайки я тамъ дето срѣща съпротива, и сѣ оръжие въ ръка. До последно време Япония води сжизинска, макаръ и до сега необявена, война сѣ Китай, въ лицето на Чангъ Кай-Шекъ. Сѣ тия си военни действия тя постигна твърде голѣми успѣхи, като успѣ да се настъпни по източнитѣ и югоизточнитѣ азиатски крайбрежни области, които сж ценни въ много отношения, но най-вече — сѣ своитѣ пристанища, които сж врати за търговията сѣ Китай.

Това японско настѣвяване въ източна Азия и вземането на нейнитѣ важни пристанища съвсемъ не се хареса на Съед. щати, които иматъ голѣми стопански и търговски интереси, щото Китай, сѣ своето многомилионно население, да остане свободна, открита зона, дето да могатъ да се пласиратъ американски капитали и стоки. Тѣкмо за това Америка поддържаше политиката на отворенитѣ врати въ Китай. Тамъ отиваха много американски мисионери; тамъ непрекъснато пътуваха американски стопански и други наблюдатели и деятели и се полагаха усилия за откриване на човѣколюбиви и други институти, които да съдействуватъ за създаване на благоприятни и приятелски настроения къмъ Америка. Въ С. А. Щати винаги се даваха на китайски студенти всички улеснения за добиване на наука и на привычки за животъ, характеристични за американското общество, така че, като се върнатъ въ страната си, тия многобройни млади образовани хора, вече свикнали сѣ християнската и сѣ материалната американска култура, да станатъ проводници, пионери на тая култура въ Китай и по тая начинъ да подготвятъ тамъ благоприятна почва за стопанското проникване на Съединениятѣ щати.

Може би, Япония е виждала добре това, затуй бѣ решила сѣ време да постави преграда на споменатото проникване и да обезпечи въ източно-азиатското пространство една зона за свое разширение. Инакъ, единъ Китай, пробуденъ отъ младитѣ му сили, добили познания и мораленъ тласъкъ отъ Америка, би се повдигналъ въ скоро време за независимъ националенъ животъ и би съществилъ всички японски усилия за надмощие въ източна Азия.

Но онова, което и досега Япония постигна въ тая областъ на Азия, е несигурно и би било несигурно, ако не си обезпечи и морскитѣ пѣтища, по които могатъ да се внасятъ и изнасятъ стоки въ и отъ китайскитѣ при-

станища. Тия морски пѣтища минаватъ покрай или презъ пунктове, които сж заети или отъ англичани, или отъ американци. Това сж военнитѣ бази на Англия и на С. А. Щати, построени и поддържани по разни острови поблизо или по-далече отъ южнитѣ брѣгове на източна Азия и отъ самитѣ японски острови. Тия бази контролиратъ търговскитѣ океански пѣтища и оттамъ могатъ да се взематъ мѣрки — при случай — за спѣвяне на японската търговия.

Когато Япония, въ постоянния си стремежъ, особено презъ последнитѣ години, за освобождаване отъ този англо-американски контролъ се присъедини къмъ осьта Римъ—Берлинъ и стана членъ на познатия вече Тринстра-ненъ пактъ, стана явно, че тя се е решила рано или късно да се хвърли и въ открита, въоръжена борба срещу своитѣ стопански притѣснителни, редомъ сѣ съюзницитѣ си Германия и Италия, които грабнаха оръжието за постигане подобната и за тѣхъ задача: освобождаване на своитѣ страни и териториитѣ, смѣтани отъ тѣхъ за свои жизнени пространства, отъ влиянието и отъ стопанскитѣ и политически клещи на Англия, която въ нашето полукулбо особено, бѣ свикнала да бжде върховния арбитъръ и, кога явенъ, кога прикритъ контролѣоръ и двигателъ на живота на народитѣ въ тая областъ на земята.

И ето, сега, когато по всичко се виждаше, че С. А. Щати ще отидатъ до край въ подкрепата на Англия; когато тѣ отидоха твърде далечъ въ подкрепата на Съветския съюзъ и когато стана явно, че тѣ се тѣкмятъ да се възползватъ отъ европейската война и изобщо отъ общото забъркано положение въ свѣта, за да си осигурятъ победата въ Тихия океанъ една още по-здрава позиция, на която тѣ утре биха стояли като неоспорими и непоклатими господари и разпредѣлители за всичко по-важно въ тая областъ, Япония не дочака просто да бжде впримчена въ готвенитѣ ѝ вериги, а се впусна сѣ самолетитѣ и сѣ броненосцитѣ си срещу морскитѣ американски бази въ Тихия океанъ и откри двубоя, за който тя, както и С. А. Щати отдавна се готвѣха.

Свѣтътъ днесъ е свидетел на новото и много драматично действие.

По всичко се вижда, че това действие ще е страшно, и продължително. Въ него ще взематъ участие всички до сегашни действащи лица, които се проявиха и проявяватъ по сценитѣ на рускитѣ полета и по пѣсѣчнитѣ африкански пустини, а сигурно е, че ще видимъ още и други, нови действащи лица.

И тоя пѣтъ, може би, ще се дойде, следъ изтощаване на единия отъ двата противника, до военно наложенъ миръ.

Нашата вѣра е, че дори и при такъвъ миръ вече не ще могатъ да се повтарятъ грѣшкитѣ отъ миналото, когато се пренебрегваха основнитѣ начала за национално самоопредѣление и националенъ суверенитетъ и за по-голѣма социална справедливостъ.

КАЛЕНДАРЪ — ИЛИНДЕНЪ — 1942 ГОД.

И тази година Ръководното тѣло на Илинденската организация издаде своя илюстрованъ календаръ „ИЛИНДЕНЪ“ сѣ ликсвѣтъ на трима добри и достойни синове, народни труженици: Лука Ивановъ, родомъ отъ гр. Панагюрище, воденски войвода, Василъ Чакаларовъ — отъ с. Смърдешъ, Костурско, костурски войвода и Йорданъ Пиперката — отъ с. Козица, Кичевско, Демиръ-Хисарски и Кичевски войвода. Биографически сведения за тѣзи борци даваме на корицата на тази книжка. Образътъ на млада мома македонка сѣ смилевска носия, разкъсала веригитѣ на робството, служи за украса на календара, който е въ старо-български стилъ.

Ние апелираме къмъ всички българи да си доставятъ нашия календаръ — сѣ историческо значение. Особено въ Македония, и последната колиба трѣбва да се украси сѣ ликсвѣтъ на тѣзи борци за свободата на Македония.

Печ. „ПИРИНЪ“, ул. Екзархъ Йосифъ № 38, София
Телеф. 2-40-12. Пор. № 174/1941

КАЛЕНДАРЪ „ИЛИНДЕНЪ“ — 1942

ЛУКА ИВАНОВЪ

е роденъ въ гр. Панагюрище въ недрата на Сръдна-гора на 5 августъ 1876 г. Първоначалното образование получилъ въ родния си градъ, а после е излизалъ въ Пловдивската гимназия и свършилъ VI класъ.

Още младъ 18 годишенъ той взима участие въ сръбско-българската война. Следъ войната следва въ военното училище и го завършва презъ 1887 г. Произведенъ подпоручикъ той билъ изпратенъ въ 5 Дунавски полкъ.

Следъ сръбско-българската война взелъ да се интересува живо отъ Македонските революционни борби. Завършенъ съ приказките на борците отъ Сръдно-горското въстание, слушалъ за турските изпитания на братята отъ Рила, той не е останалъ глухъ къмъ тяхните войни и взелъ живо участие въ македонските освободителни борби.

Презъ 1903 г. — Илинденското въстание — Лука Ивановъ е избранъ за началникъ на Виденския революционенъ районъ. Взима участие въ редъ сражения и се връща следъ въстанието въ Софийско. А когато следъ въстанието андартите нахлуха въ Македония, Лука Ивановъ пакъ се отзова на народното дѣло и заминава за Воденско. Той организиралъ такъвъ отпоръ срещу гръцките чети, че станалъ страшилище за тяхъ. Самъ Лука Ивановъ е влизалъ въ редъ сражения съ андартите и все побъждавалъ, дори и пленилъ една юлаенна андартска чета. Винаги Лука действувалъ съ тактъ и умение, билъ храбъръ и неустрашимъ.

На 13 августъ 1906 г. когато съ четата си билъ въ едни влашки колиби, шпионско око го предава и въ сражение съ андартите пада убитъ.

Убийството на Лука Ивановъ покрусилъ цѣлото българско население. Дълго време другерите му скърбѣхе, но таека неговата смъртъ за да не се отчае народътъ. Лука бѣ извънредно много симпатиченъ човѣкъ, спокоенъ, уменъ, храбъръ и добрякъ по природа. Съ приятната си усмивка той плѣнявалъ всички които се срѣщаха съ него. Народътъ и сега ги помни и сега още храни най-добри спомени и пѣсень му пѣе.

Лука Ивановъ — вѣчно ще живѣе въ сърцата и уми на воденчани.

ВАСИЛЬ ЧАКАЛАРОВЪ

хвъркатииятъ войвода, е роденъ въ с. Смърдешъ (Костурско) презъ 1874 г. Още на млади години той жадувалъ се посвѣти и служи на народа, да се бори за свободата на родината. Преди да стане нелегаленъ работникъ, той билъ изпращанъ отъ организацията съ поръчките да загуби оржиие въ Гърция и винаги съ голѣмъ успѣхъ завършвалъ мисията си.

Следъ „Винчевата“ афера въ Костурско той става

нелегаленъ водачъ — войвода на чета. Презъ 1901, 902 и 1903 Чакаларовъ работи и организира Костурско, за да го подготви за деня на въстанието. Чакаларовъ е известенъ като отличенъ агитаторъ и организаторъ. Той бѣ станалъ страшилище на враговете на организацията — гърци и турци. Освенъ въ Костурско той бродѣше изъ Леринско, Кайларско, Прѣспанско и др. Презъ време на Илинденското въстание става популяренъ като добъръ стратегъ и неустрашимъ, легендаренъ македонски войвода и взелъ участие въ нападението на Клисурѣ и Невееска. Подиръ въстанието се прибира въ България, а презъ Балканската война съ голѣма чета заминава за Костурско и взелъ участие въ междусъюзническата война. Загиналъ е въ сражение съ гръцката войска при с. Бѣлкашенъ, близо до Вичъ планина. За Чакаларовъ умора нѣмаше. Хвърковатъ герой той очуди и познати и непознати съ чудните си подвизи. Той умрѣ, но дѣлото му даде своите плодове — нека работимъ и върваме че и родния му кѣтъ ще се освободи отъ гръцките золуми.

Вѣчна му паметъ!

ИОРДАНЪ ПИПЕРКАТА

е роденъ въ с. Козица, Кичевско. Още отъ малкъ е билъ буенъ и въ ранни години се проявява като бунтовникъ и борецъ за свободата на Македония. За неговите храбри подвизи и дѣла той е билъ назначенъ за войвода въ Демиръ-Хисаръ (Битолско). Презъ време на въстанието на Пиперката било наредено да нападне гарнизона въ с. Прибилци и това направилъ. Войската въ Прибилци узнава предварително за неговия планъ и хванала удобни позиции, за това Иорд. Пиперката потегля за с. Церъ, който било крепостта му. Гарнизонътъ отстъпилъ къмъ с. Сълбъ, арнаутско село и Пиперката също потеглилъ за сѣщото село въ помощ на братя си *Божинъ*, които обсадили селото и водилъ бой.

Четата на Пиперката взела участие въ боевете при Карбуница и Кладникъ, заедно съ войводата Дечевъ срещу бабината Сеферъ-ага. Следъ това бай Иорданъ Пиперката се връща въ Демиръ-Хисарско, дето водилъ борбата срещу Бахтиваръ-пашовата войска до края на августъ.

Къмъ края на Августъ Бахтиваръ-паша заповѣдалъ да се изгори селото Церъ. Това било голѣмъ ударъ за Пиперката — с. Церъ било неговата крепостъ. Той решилъ да нападне войската въ Церъ. По пътя за Церъ, обаче, при селото Сълбъ билъ нападнатъ въ флангъ отъ турците и въ лютъ бой падналъ убитъ заедно съ четири отъ четниците му. Така въ вихъра на борбата срещу врага загина храбриятъ и неземѣнимъ Демиръ-Хисарски войвода *Иорданъ Пиперката*.

Ликовецъ на тѣзи трима свидни български чета — Лука Ивановъ, Василь Чакаларовъ и Иорд. Пиперката красятъ календара ни „Илинденъ“ 1942 год.